



Een geschiedenis van het lezen

– door John Exalto –

Transparant 11.1 (2000) 26-27

n.a.v. Alberto Manguel, *Een geschiedenis van het lezen* (Amsterdam: Ambo, 1999) 416 blz., fl. 75,00.

Tot welke excessen bibliofilie kan leiden, heeft Klaas Huizing op een originele wijze laten zien in zijn deels historische roman *Der Buchtrinker* (1994). Ds. Tinius (†1846) werd een dief en moordenaar vanwege de hartstocht die bibliomanie heet. Zijn tweede vrouw trouwde hij om het geld; hij leefde boven met zijn boeken en kreeg ook daar zijn maaltijden. Uiteindelijk bracht hij het zelfs zover dat wanneer hij niet op rooftocht uit was, hij zijn boeken in bed gebruikte als vervanging voor een vrouw.

De obsessie van Alberto Manguel heeft zulke absurde vormen niet aangenomen (al heeft hij bij wijze van jeugdzonde ook weleens een boek gestolen), maar is toch dermate groot dat hij *A History of Reading* (1996) heeft geschreven, wegens het succes nu in het Nederlands vertaald. Bovendien heeft zijn bibliofilie – in onderscheid van die van Tinius – veel meer betrekking op de inhoud van het boek. Deze geschiedenis is verdeeld in twee delen: ‘de handeling van het lezen’ en ‘de macht van de lezer’. Er komen teveel thema’s aan de orde om de hoofdlijn fatsoenlijk aan te kunnen geven. Door het hele boek heen wordt wel duidelijk dat lezen aanvankelijk meer een collectief gebeuren was dat langzaam transformeerde tot lezen in de stilte en eenzaamheid. Bij alle thema’s – over leren lezen, afbeeldingen, vorm, voorlezen, metaforen van lezen, verboden boeken, et cetera – volgt Manguel steeds dezelfde aanpak: hij begint meestal met zijn eigen ervaring ermee, geeft vervolgens een historisch beeld van de ontwikkeling, te beginnen bij de Oudheid. Hij sluit ook weer af met zijn eigen ervaringen. Die aanpak lijkt de verklaring voor de vele lofprijzingen die Manguel ten deel vielen. Maar juist omdat het een individuele ‘liefdesverklaring’ aan het lezen is, is het boek enigszins ongrijpbaar. De lezer zou een strakkere structuur wensen en misschien iets meer psychologie: vanuit zijn eigen ontwikkeling en ervaringen had Manguel dan meer samenhang aan kunnen brengen.

[27] Voor historici, die immers ook altijd met boeken en archiefmateriaal werken, moet Manguels liefde voor boeken heel herkenbaar zijn: ‘Maar ik weet dat de hoofdreden waarom ik vasthoud aan deze steeds aangroeiende boekenschat, eigenlijk een soort wellustige gulzigheid is. Ik vind het een heerlijk idee omringd te zijn door een soort inventaris van mijn leven, met verwijzingen naar mijn toekomst. Ik weet dat er iets sterft als ik mijn boeken prijsgeef, en dat mijn herinnering daarheen blijft terugkeren, treurig en nostalgisch’.

Over de afname van lezen als maatschappelijk verschijnsel en het ontstaan van een nieuw soort lezen door de toenemende ineenschuiving van internet en televisie heeft Manguel het helaas niet. Wel schrijft hij niet te geloven in het verdwijnen van het verschijnsel boek door de nieuwe media. Een hoofdstuk over overproductie en prijzen ontbreekt. Nu is dit boek er geen dat in het rijtje van overproductie thuis hoort, zeker niet. Omdat hij eveneens geen kritiek oefent op de soms wel erg hoge prijzen van goede boeken, heeft de uitgever zeker gemeend hier zo’n bedrag voor te moeten vragen – zij het dat het goed verzorgd (gebonden, met lintje) en geïllustreerd is. Het is aangenaam verstrooiende lectuur in dubbel opzicht.

© John Exalto / *Transparant* (2000) €K

Dit artikel is OCR gescand en kan dus kleine tiepvaudjez bevatten